

Ενενήντα χρόνια στο Ρουμλούκι

*Ο συγγραφέας
σε φωτογραφία του 2007.*

Μάρτιος 1993. Από αφήγηση της μάνας μου, γεννήθηκα τον Θεριστή έτσι πάντα μου έλεγε. Η ταυτότητα μου γράφει 13 Ιουνίου τού 1917. Σήμερα που αποφάσισα να γράψω για τη ζωή μου είμαι εβδομήντα έξι ετών.

Τα παιδικά μου χρόνια

Από τα παιδικά μου χρόνια θυμάμαι την μαθητική μου ζωή. Πρωτοπήγα στο σχολείο το 1923 και δάσκαλο είχα τον Κουρκούτα Κωνσταντίνο, από την πρώτη τάξη έως την τρίτη. Το πρώτο τραγούδι που έμαθα, θυμάμαι, ήταν «ένα πουλάκι μες στο χιόνι, ζητεί του κάκου κάτι τι το πουλάκι μου, το δύστυχο πεινά κρυνώνει και να πετάξει δεν μπορεί το πουλάκι μου». Ο δάσκαλος Κουρκούτας ήταν Γιδιώτης, ντόπιος. Στην τετάρτη τάξη είχα δάσκαλο, σύμπτωση επωνύμου, τον Κουρκούτα Νικόλαο από τη Νάουσα με Διευθυντή τον Αντώνη Διβόπουλο, ντόπιο από το Λουτρό. Καλός δάσκαλος, ήταν της ακαδημίας. Στην πέμπτη τάξη είχα δάσκαλο τον Κίτσο Κωνσταντίνο από το Καρπενήσι της Ευρυτανίας. Στην έκτη τάξη το Θωμά Κουκουλούδη, ντόπιο Γιδιώτη, καλός και αυτός. Το τραγούδι που θυμάμαι από τον Διβόπουλο ήταν «τα ρόδα πάνω στην ροδιά αχ πως μ' αρέσουν βρε παιδιά, τα ρόδα και αν μ' αρέσουν θα μαραθούν θα πέσουν». Από τον Κουκουλούδη έμαθα το τραγούδι η λαφίνα που έλεγε «όλα τα λάφια βόσκουνε και όλα δροσολογούνε μόν' μια λαφίνα ταπεινή δεν πάει κοντά με τ'

Σχολική φωτογραφία του 1928.

Ο συγγραφέας δεύτερος από αριστερά στους καθισμένους.

άλλα, μόνο τα πόστια περπατεί τα πόζερβ' αγναντεύει και όπ' εύρει γάργαρο νερό θολώνει και το πίνει και ο ήλιος την ερώτησε και ο ήλιος την ρωτάει γιατί λαφίνα μ' ταπεινή δεν πας κοντά με τ' άλλα, μόνο τα πόστια περπατείς τα πόζερβ' αγναντεύεις και όπ' εύρεις γάργαρο νερό θολώνεις και το πίνεις, ήλιε μου σαν με ρώτησες θα σου το ομολογήσω, σαράντα χρόνια έκανα στείρα χωρίς ελάφι κι επάνω στα σαράντα δυό εγέννησα λαφάκι και κει που βγήκε ο βασιλιάς να λαφοκνηγήσει τό βρε που βόσκαε μοναχό ρίχνει και το σκοτώνει κι απ' τότε ήλιε μου είμαι χωρίς ελάφι και όπ' εύρω γάργαρο νερό θολώνω και το πίνω». Άλλο τραγούδι απ' τον ίδιο δάσκαλο ήταν του Παύλου Μελά «Σαν τέτοια ώρα στο βουνό ο Παύλος πληγωμένος μες το νερό του αυλακιού ήτανε ξαπλωμένος». Αυτά τα τραγούδια ήταν γραμμένα σ' ένα μουσικό ρολόι που τόβαζε κι έπαιζε στο μάθημα της ωδικής. Τελείωσα το δημοτικό τον Ιούνιο του 1929 σε ηλικία 12 ετών.

Η Οικογένειά μου

Ο πατέρας μου ήταν ο Δημήτρης Ζήση Κυρόπουλος και μάνα μου Δάφνη Κυροπούλου το γένος Μοσχοπούλου. Τα αδέρφια μου, Ελισσάβετ

γεννήθηκε το 1896, Γεώργιος το 1900, Αικατερίνη το 1902, Μαρία το 1905, Θωμάς το 1908, Διονύσης το 1912, Ανδρέας το 1917. Ήμουν το μικρότερο παιδί της οικογένει-
ας, η μάνα μου όταν με γέννησε ή-
ταν 45 ετών. Τ' αδέρφια μου ντρε-
πόταν που γεννήθηκα ιδίως η Ελισ-
σάβητ και ο Γιώργος, η αδερφή μου
ήταν παντρεμένη και έγκυος και
γέννησε τον ανηψιό μου Διονύση
Μανωλόπουλο το 1918, άρα η α-
γανάκτησή τους για την εμφάνισή
μου στο προσκήνιο ήταν δικαιολο-
γημένη.

Ο πατέρας μου ορφάνεψε πολύ
μικρός από μάνα. Προέρχονταν α-
πό πολύ φτωχή οικογένεια και έτσι δεν μπόρεσε να μάθει γράμματα και
μεγάλωσε δουλεύοντας σαν δούλος από μικρό παιδί. Έτσι λέγονταν τότε
οι εργάτες γης. Η μάνα μου ήταν κόρη παπά, τον πατέρα της τον λέγανε
παπά Φίλιππα Μοσχόπουλο. Η μάνα μου, μου αφηγούνταν για τον εαυτό
της ότι πήγε πέντε μέρες στο σχολείο και έτυχε ο δάσκαλος τότε να χτυ-
πήσει τον αδερφό της Αντώνη, μικρότερό της κατά δύο χρόνια και μετέ-
πειτα δάσκαλος και παπάς. Διαμαρτυρήθηκε για το φέροισμο του δασκάλου
στον αδερφό της και την τιμώρησε να σταθεί στο ένα πόδι για μισή ώρα
και έτσι και αυτή δεν ξανά πήγε, ήταν και αυτή αγράμματη. Για τα κορί-
τσια τότε δυστυχώς τα γράμματα θεωρούνταν πολυτέλεια. Οι γονείς μου
ήταν θεοσεβούμενοι, έντιμοι και εργατικοί, προπάντων ο πατέρας μου και
έτσι αυτό το ορφανό και άσημο παιδί κατόρθωσε με την πολλή δουλειά και
μεθοδικότητα να γίνει ένας καλός τσιορμπατζής, έτσι λεγόταν τότε οι κα-
λοί νοικοκυραίοι. Η περιουσία του ήταν κτηνοτροφία όπως γελάδια, πρό-
βατα και άλογα καθώς και αρκετά χωράφια περίπου 200 στρέμματα το
1929.

Ο πατέρας μου παρότι ορφάνεψε μικρός από μάνα, που για μένα εί-

*Η Δάφνη Κυροπούλου,
μάνα του συγγραφέα.*

ναι ο βασικότερος παράγοντας για την αγωγή των παιδιών, εντούτοις απόχτησε στις καλύτερες αρετές που μπορούσε να έχει κάθε άνθρωπος. Εργατικότητας, ανήσυχος, τρομερά μετρημένος για την οικονομία σε όλα ήταν αυτοδίδακτος. Όταν άρχισε να ανεβαίνει οικονομικά, η τότε κοινωνία του Γιδά τον θεωρούσε τσιγγούνη, για μένα όμως ήταν ένας σωστός άνθρωπος. Λάτρευε την εργασία σαν θρησκεία, αγαπούσε τους εργατικούς ανθρώπους, σιχαινότανε τους τεμπέληδες και τους αχάριστους, πάντα μας έλεγε, τον αχάριστο μην τον λυπάσαι και μην τού χαρίζεσαι. Η μάνα μου ήταν κόρη παπά και μοναχοκόρη, ο πατέρας της έκανε την επιλογή για τον γάμο της. Όταν ο πατέρας της της πρότεινε να παντρευτεί τον Δημήτρη Κυρόπουλο, αυτή του είπε πατέρα εγώ να θέλω και εσύ να με κρούς* που θα πάω εγώ εκεί στην φτώχεια και την κακομοιριά. Θα τον πάρεις της έλεγε, ο Δημήτρης θα γίνει νοικοκύρης γιατί είναι εργατικός και τίμιος. Έτσι αποφάσισα και πήρα τον πατέρα σας μας έλεγε η μάνα μου σε αφήγησης της.

Ο πατέρας μου, όταν μου λέει άρχισα το γάμο δεν είχα τίποτα, ευτυχώς ο θεός μου ο αδερφός της μάνας μου ο Γεωργόπουλος Παναγιώτης ή Μπζιώτας καλοστεκούμενος νοικοκύρης για την εποχή εκείνη πήγε την εβδομάδα που άρχισε ο γάμος να δει τον παππού μου τον Ζήση και να μιλήσουν σχετικά με την προετοιμασία του γάμου Διαπίστωσε ότι τα πάντα έλειπαν και έτσι όλο το φορτίο του γάμου το ανέλαβε ο θεός της Παναγιώτης. Ο πατέρας μου πάντα θυμόταν το καλό αυτό του θείου του και μας το διηγείτο. Στη συνέχεια η μάνα μου μας αφηγείτο πάντα πως πέρασαν τις ημέρες του γάμου. Ο γάμος τότε στο Ρουμλούκι άρχιζε από την Πέμπτη το βράδυ και τελείωνε την Τρίτη. Όλοι οι γείτονες πρόσφεραν ο καθένας πιάτα, κατσαρόλες, καζάνια γιατί τότε στο γάμο μαζευότανε όλο το χωριό. Στο καζάνι βράζανε μπλουγκούρι με γάλα και αυτό το φαγητό το προτιμούσανε όλοι οι καλεσμένοι και λέγανε θα πάμε στο γάμο να φάμε μπλουγκούρι. Όταν τελείωσε ο γάμος και άρχισαν όλοι όσοι βοήθησαν να παίρνουν τα αντικείμενα που πρόσφεραν, η καλύβα που έμεναν έμεινε άδεια αφού και η φουστανέλα που φορούσε ο γαμπρός ήταν δανεική. Να λοιπόν μια απάντηση στους διάφορους λαογραφίζοντες ότι η στολή του

---

* Χτυπάς = αρχαιοελλην. κρούεις = κρούς.

ρουμλιουκιώτη ήταν διαφορετική. Η επίσημη στολή του γαμπρού τότε (γύρω στο τέλος του 19^ο αιώνα) ήταν η φουστανέλα. Αυτή ήταν η οικονομική κατάσταση των γονιών μου όταν παντρεύτηκαν. Η οικογένεια που έγινε από το γάμο αυτό όπως αναφέρω και πιο πάνω, ήτανε επτά παιδιά, τρία κορίτσια και τέσσερα αγόρια. Τα δυο κορίτσια Μαρία και Αικατερίνη εγώ δεν τα γνώρισα επειδή πέθαναν μικρά, έτσι μείναμε πέντε αδέρφια. Κάπως έτσι άρχισε ο αγώνας των γονιών για την επιβίωση και συντήρηση της οικογένειας. Το σπίτι που καθόταν πρώτα, ήταν μια μικρή καλύβα ανατολικά στην άκρη του Γιδά. Μετά λόγω της εργατικότητας του πατέρα μου, ο μπέης του παραχώρησε το οικόπεδο που βρίσκεται μέχρι σήμερα, εκεί έχτισε το πρώτο σπίτι, έκανε κτηνοτροφία, σταύλο, αχυρώνα και εκεί έχω γεννηθεί εγώ. Το σπίτι μας είχε και βρύση που για την εποχή εκείνη ήταν πράγμα σπάνιο. Τα παλιά χρόνια το κάθε χωριό είχε δύο ή το πολύ τρεις βρύσες. Από εκεί παίρνανε νερό όλοι οι χωριανοί, στο Γιδά τότε βρύση υπήρχε στο μύλο του Καρανίκα την οποία την έλεγαν χατζήδικη, στην πλατεία του Παπαντώνη την έλεγαν Μοσχάδικη, στον Νίλα τον Μπαξεβάνο και του Γκουντιώνη εκεί που είναι η διάβαση της σιδηροδρομικής γραμμής για το Νησέλι. Τα ανέφερα όλα τα παραπάνω τονίζοντας την κατάσταση των γονιών μου πώς ήταν όταν παντρεύτηκαν και πώς το 1940 ο Δημήτρης Κυρόπουλος χάρη στην εργατικότητά του και την οικονομία είχε τουλάχιστον την αντοχή να ξεπεράσει ανώδυνα την κατάσταση που επικράτησε τότε από την πλευρά της πείνας.

Ο συγγραφέας με τις ανιψιές του Φανιώ και Μέλπω (η μικρή μπροστά) και την εξαδέρφη του Αμαλία.

Η πρώτη μου εργασία

Η πρώτη μου εργασία ήταν γελαδάρης. Βοσκούσα τα δικά μας γελάδια, είχαμε περί τα 80 κεφάλια, είχαμε γελαδάρη και εγώ ήμουν ο βοηθός του. Αυτή μου η δουλειά κράτησε τρία χρόνια. Στα δεκαπέντε μου χρόνια έγινα τσομπάνος. Στο Ρουμλούκι τσομπάνο έλεγαν αυτόν που έβοσκε πρόβατα. Στα είκοσί μου χρόνια έγινα γεωργός, η αλήθεια είναι ότι κανένα από τα τρία επαγγέλματα δεν μου άρεσε ούτε και μπόρεσα να γίνω τέλειος στις δουλειές μου, είχα ανεξήγητες ανησυχίες, μου άρεσε το διάβασμα, τα βιβλία που κυκλοφορούσαν τότε ήταν λίγα και απ' αυτά προτιμούσα την Γκόλφω, τον Γιαγκούλα, την ερωτική επιστολογραφία. Αυτοί ήταν οι τίτλοι των βιβλίων που μου άρεσαν. Επίσης ένα βιβλίο που περιείχε μόνο ερωτικά στιχάκια, την Γκόλφω επειδή ήταν και αυτή βοσκοπούλα το προτιμούσα περισσότερο. Θυμάμαι τότε τα βοσκοτόπια ήταν μεγάλες εκτάσεις και οι μεγαλύτεροι από μένα βοσκοί ήταν τελείως αγράμματοι. Εγώ τους διάβαζα την Γκόλφω και αυτοί παρακολουθούσαν με σεβασμό. Το βιβλίο της Γκόλφως το είχα μάθει όλο απ' έξω και περικοπές του τις θυμάμαι ακόμη.

Η εφηβική μου ζωή

Η ζωή μου σαν έφηβος ήταν με τα τότε κρατούντα έθιμα πολύ περιορισμένη, παρά ταύτα η φύση είναι αδάμαστη, έτσι και εγώ όπως και όλοι οι νέοι της εποχής μου ξεσπαθώναμε και ασχολούμασταν με ερωτικές περιπέτειες. Με τα ερωτικά ασχολήθηκα από 15 χρονών παιδί. Αγάπησα κάμποσα κορίτσια της εποχής μου, ήμουν δε τύπος ρομαντικός και ασταθής, ήθελα πάντα να αγαπώ. Οι σχέσεις τότε των νέων δεν ήταν όπως σήμερα, οι περισσότερες επικοινωνίες γινόταν με γράμματα τα οποία στέλναμε με μεσάζοντα που τότε λεγόταν προξενήτης. Έστελνα και μου έστελναν πολλά γράμματα από διάφορα κορίτσια της εποχής μου και αραιά και που από κανένα φιλάκι. Αυτή ήταν η ζωή του έφηβου στην εποχή μας. Αυτό όμως που δεν συγχωρώ τον εαυτό μου, είναι πού δεν έκανα συλλογή των επιστολών που σήμερα θα ήταν μια υπέροχη ανάμνηση της ζωής μου. Έτσι πέρασα τα εφηβικά μου χρόνια που αν και δεν είχαν την σημερινή νοοτροπία, ήταν το πιο ωραίο κομμάτι της ζωής μου που πάντα θυμάμαι.

*Ο συγγραφέας δεκαεπτάχρονος το 1934
με τον εξάδερφό του Αποστόλη Μοσχόπουλο.*

Άνδρας πλέον

Είκοσι χρόνων τότε επιστρατευόμασταν, στα εικοσιένα χρόνια έπρεπε να πάω στρατιώτης, το 1938 περνούσαμε την επιλογή για στράτευση στα είκοσι χρόνια και καταταγόμασταν στα εικοσιένα. Στην επιλογή πέρασα μαζί με τον αδερφό μου Διονύση, μεγαλύτερο από μένα κατά πέντε χρόνια, αλλά επειδή σπούδαζε νομικά στο πανεπιστήμιο Θεσ/νίκης τελείωσε το 1937 και έτσι περάσαμε μαζί επιλογή για στράτευση. Είχαμε επιλεγεί ικανοί για το πεζικό, θα καταταγόμασταν το 1938 και οι δύο και έτσι αποφά-

*Ο συγγραφέας το 1940, λοχίας πεζικού (δεξιά)
με τον Βαγγέλη Γιαννόπουλο από το Νεοχώρι.*

σισα να ζητήσω αναβολή λόγω υπηρετούντος αδερφού μέχρι την απόλυσή του και για το λόγο αυτό κατατάχθηκα στις 3 Μαρτίου 1940 στο 50 σύνταγμα πεζικού. Τα γράμματα που δήλωσα στο στρατό ήταν αυτά που έμαθα, έκτης δημοτικού, το τονίζω αυτό γιατί τότε μπορούσες να δηλώσεις και του γυμνασίου ακόμα, αλλά αυτό δεν θα το έκανα ποτέ γιατί έτσι διδάχθηκα από τους γονείς μου να λέω πάντα την αλήθεια. Πολλοί συνάδερφοι στρατιώτες δήλωναν ότι πήγαν γυμνάσιο για να επιλεγούν σαν υποψήφιοι βαθμοφόροι και κατά την εξέταση από επιτροπή στρατιωτικών καταντούσαν γελοίοι, προφανώς επειδή ο στρατός ήθελε στελέχη, είχα επιλεγεί και εγώ στον λόχο βαθμοφόρων, ουλαμό δεκανέων τον λέγανε τότε. Η φοίτηση ήταν τετράμηνη τέλος Ιουνίου πήραμε τον βαθμό του δε-